

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

X kadencja

Zapis stenograficzny

z posiedzenia
Komisji Ustawodawczej (212.)

10 lutego 2022 r.

Porządek obrad:

1. Pierwsze czytanie projektu uchwały w sprawie uczczenia setnej rocznicy urodzin Józefa Szajny (druk senacki nr 579).
2. Rozważenie wycofania projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej (druk senacki nr 549).

(Początek posiedzenia o godzinie 9 minut 32)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski)

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Witam państwa bardzo serdecznie. Otwieram posiedzenie. Przepraszam za to, że jestem lekko zdyszany, ale minutę temu skończyło się posiedzenie Łódzkiego Zespołu Parlamentarnego.

Szanowni Państwo, w porządku posiedzenia są dwa punkty: pierwsze czytanie projektu uchwały w sprawie uczczenia setnej rocznicy urodzin Józefa Szajny oraz rozważenie wycofania projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej w związku z tym, że była już inicjatywa ustawodawcza w tym zakresie.

Czy ktoś z pań i panów senatorów ma jakieś uwagi do zaproponowanego porządku posiedzenia? Nie słyszę.

Stwierdzam równocześnie, że jest kworum.

Znacie państwo zasady zdalnego uczestnictwa w obradach.

Przechodzimy do pierwszego punktu merytorycznego. Z przyjemnością oddaję głos panu senatorowi Jerzemu Fedorowiczowi celem przedstawienia projektu uchwały w sprawie uczczenia setnej rocznicy urodzin Józefa Szajny.

**SENATOR
JERZY FEDOROWICZ**

Bardzo dziękuję, Panie Przewodniczący.
Wysoka Izbo!

Mam zaszczyt przedstawić projekt uchwały, który przygotowałem i który był już procedowany w Komisji Kultury i Środków Przekazu,

w sprawie uczczenia setnej rocznicy urodzin Józefa Szajny.

„W dniu 13 marca 2022 r. mija setna rocznica urodzin Józefa Szajny – malarza, scenografa, reżysera, twórcy nowatorskich przedstawień teatralnych, głównego reprezentanta nurtu zwanego teatrem narracji plastycznej”. Przeczytam całość projektu uchwały, jeżeli pan przewodniczący pozwoli, a potem uzupełnię.

(Przewodniczący Krzysztof Kwiatkowski: Słuchać pana senatora, kiedy przedstawia projekt uchwały, to czysta senacka przyjemność. Bardzo proszę.)

„Na dzieła tego wybitnego artysty, który przez niemal cztery lata był więźniem obozów koncentracyjnych Auschwitz i Buchenwald, silny wpływ wywarły przeżycia obozowe. Motyw ten był obecny w jego rysunkach i spektaklach. Szajna krytycznie oceniał współczesną cywilizację. Na sztukę nałożył obowiązek sprostania doświadczeniom XX wieku. W jego twórczości świat to gigantyczne śmietnisko, a człowiek to karykatura boskiego stworzenia, pozbawiona indywidualności postać z tłumu, kierująca się prymitywnymi odruchami i pierwotnym instynktem. Dzieła Szajny świadczą o poczuciu nietrwałości życia i wartości, zwłaszcza piękna, odsłaniają procesy rozpadu cywilizacji. Artysta poddawał weryfikacji tworzone przez ludzi utopie, iluzje i idee.

Główny akcent kładł na ekspresję wizualną. W swoim teatrze najważniejszą rolę przyznawał znakowi plastycznemu: rozbudowanej scenografii i, często groteskowo powiększonemu, rekwizytowi. Ta idea teatru narracji plastycznej, której realizację rozpoczął w Teatrze Ludowym w Nowej Hucie jako scenograf i dyrektor, została w pełni rozwinięta w Teatrze Studio, którym kierował w latach 1971–1982. W autorskich spektaklach łączył on nasycony osobistymi refleksjami

literacki tekst z wizjonerską organizacją przestrzeni scenicznej i niesztampową, intensywną, ekspresyjną grą aktorów.

Twórczość Józefa Szajny została doceniona w Polsce i na świecie, o czym świadczą liczne nagrody i wyróżnienia. Otrzymał Światową Nagrodę Kulturalną Centro Studi e Ricerche delle Nazioni w Salsomaggiore, nagrodę Oscar d'Italia 1985 Accademii d'Europa w Calvatone oraz nagrodę Koryfeusz Scenografii Polskiej.

Jego prace znajdują się w zbiorach największych polskich muzeów, a także w Muzeum Miasta Bochum, Muzeum Historii Niemiec w Bonn, Muzeum Buchenwald, Narodowym Muzeum Sztuki w Osace, Muzeum Sztuk Pięknych im. A.S. Puszkina w Moskwie, Muzeum Yad Vashem w Jerozolimie, Accademii Italia delle Arti e del Lavoro w Salsomaggiore, Galerii d'Arte Cortina w Mediolanie oraz w zbiorach prywatnych.

W setną rocznicę urodzin Józefa Szajny Senat Rzeczypospolitej Polskiej przypomina jego niezwykłą twórczość oraz czci pamięć tego wybitnego artysty.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej «Monitor Polski».

Pozwolę sobie na sekundę komentarza, bo mamy tutaj do czynienia z niezwykle artystą i niezwykle życiorysem człowieka, który spędził tyle lat w obozie koncentracyjnym. Jego twórczość z pierwszego okresu była wynikiem przeżyć, które były tak dramatyczne. Muszę podać taki przykład. Kiedy prowadziłem w Weimarze warsztaty międzynarodowe na temat nacjonalizmów, miałem pewien problem i zabrałem moich studentów do Buchenwaldu – to byli studenci właściwie z całego świata, 15 osób – żeby im ułatwić rozpoznanie, do czego może doprowadzać brak tolerancji. Tam spotkałem się z instalacjami Józefa Szajny pokazującymi twarze, to są właściwie zdjęcia od legitymacji czy od paszportów, artystów świata, którzy zostali zamordowani przez hitlerowski reżim. Ja jestem piątym dyrektorem teatru, którego Józef Szajna był wielkim artystą scenografem, a potem też reżyserem i dyrektorem. Oczywiście miałem nieraz okazję spotkać się z panem Józefem.

Przeczytałem, Panie Przewodniczący i Szanowni Państwo, zawarte w projekcie uchwały informacje o tych wszystkich nagrodach i tych wszystkich miejscach, w których znajduje się jego twórczość. One świadczą po prostu o sile jego

niezwykłego talentu i jego sztuki oraz o tym, że polska sztuka ma znaczenie światowe.

Z radością otrzymałem dzisiaj telefon od mojego kolegi, Stanisława Ożoga, senatora Stanisława Ożoga, który przed chwilą dołączył mi nawet fragmenty swojego dodatkowego wsparcia dla uchwały i na pewno poprosi o głos. Chciałbym, Panie Senatorze, jeżeli pan mnie słyszy, serdecznie podziękować za tę ustawę. Oczywiście bibliografię pana profesora Szajny znam doskonale, ale dziękuję za tę inicjatywę. To będzie okazja do naszych kontaktów, bo, przypominamy, Józef Szajna urodził się w Rzeszowie.

Ta osoba nie wzbudziła żadnych kontrowersji w naszej komisji kultury, która przeprowadzała pierwszą debatę na temat tej uchwały, i projekt uzyskał jednogłośnie poparcie. Dziękuję bardzo. Jeżeli będzie potrzeba, to odpowiem na wszystkie pytania.

**PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI**

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś z pań i panów senatorów chce zabrać głos? Bardzo proszę, pan przewodniczący.

**SENATOR
STANISŁAW GOGACZ**

Ja mam pytanie do pana senatora, który reprezentuje komisję. Chodzi mi o akapit drugi. W akapicie drugim znajdujemy ocenę twórczości Józefa Szajny. Chodzi mi głównie o to zdanie: „W jego twórczości świat to gigantyczne śmietnisko, a człowiek to karykatura boskiego stworzenia, pozbawiona indywidualności postać z tłumu kierująca się prymitywnymi odruchami i pierwotnym instynktem”. Moje pytanie jest następujące. Czy to jest pana autorska ocena twórczości Józefa Szajny, czy pan przywołuje ocenę jakiegoś autorytetu w dziedzinie? A jeżeli pan przywołuje jakąś ocenę, to czy nie powinien pan wpisać do projektu tej uchwały, czyje to są słowa? Być może to nie jest jedyna ocena. Ja tego nie wiem, niemniej z projektu uchwały mogłoby wynikać, że to jest jedyna ocena twórczości Józefa Szajny. Czy są jeszcze inne oceny? Czy pan wybrał jedną z ocen? Czy to jest pana ocena? Dziękuję bardzo.

SENATOR
JERZY FEDOROWICZ

Bardzo dziękuję, Panie Senatorze. Domyślałem się, że może paść takie pytanie. To, co jest zawarte w drugim akapicie, to jest przytoczona jedna z ocen twórczości Szajny. Tych ocen była cała masa, nie tylko w Polsce, ale i na świecie. To jest jak gdyby kompilacja ocen tej twórczości. Cały ten akapit i to, co jest zawarte w tych słowach, jest związane z tym pierwszym okresem jego pracy, po obozie w Buchenwaldzie i w Auschwitzu. Rzeczywiście w twórczości malarzy i poetów, którzy przeszli przez gehennę obozów, pojawia się taki obraz, że świat już się skończy. I jeżeli takiego wielkiego formatu artysta... Pisał to też Różewicz jako poeta, pisał takie słowa Borowski, oni przeszli przez te wszystkie tragedie nazizmu i to znajduje swoje odzwierciedlenie w twórczości. Rzeczywiście tego rodzaju artystyczne przetworzenie myśli ma miejsce nie tylko u Józefa Szajny, ma miejsce u wielu wielkich malarzy. Proszę sobie przypomnieć „Guernicę” Picassa itd. Był taki moment w historii człowieka, który był najtragiczniejszy dla pokolenia moich i pańskich, Panie Senatorze, rodziców i artystów, którzy przeszli to piekło, dali tego obraz w swojej twórczości. Nie wzbudziło to kontrowersji na posiedzeniu komisji i ja myślę, że nie powinno wzbudzić kontrowersji także na posiedzeniu naszej komisji. Dziękuję bardzo... A co do ocen twórczości to... To jest mój zawód, pan Szajna był dyrektorem teatru, który ja potem prowadziłem przez 20 lat. Muszę powiedzieć, że opinii, ocen i prac naukowych na temat twórczości Szajny jest cała masa, jest to także przedmiot badań i prac magisterskich ludzi, którzy zajmują się i sztuką, i bolesnymi okresami w historii, i tego będzie bardzo dużo. Pozwoliłem sobie umieścić tutaj ten akapit i uważam, że to jest bardzo ważne miejsce. Proszę tylko pamiętać o jednym. Nam nie wolno odnosić twórczości ludzi wielkich do sytuacji bieżącej. Na przykład jestem przejęty i zbulwersowany tym, że dyrektor Muzeum Narodowego nagle autocenzurował wystawę Dantego tylko dlatego, że w obrazie znaleźli się ludzie, którzy szukają schronienia w Europie, i mogłoby się to kojarzyć z dzisiejszą dramatyczną sytuacją uchodźców. Takiej autocenzury nie powinno się stosować, bo sztuka rządzi się swoimi prawami, a przede wszystkim rządzi się wolnością. Dziękuję bardzo.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.
 Pan senator Czerwiński się zgłaszał.

SENATOR
JERZY CZERWIŃSKI

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!
 Kwestie techniczne, drobne, ale według mnie powinny się tu znaleźć uwagi co do tego. Mianowicie w drugim akapicie dwukrotnie mówimy „Szajna”. Jeśli już, to „Józef Szajna”, powinno być wymienione imię.

(Rozmowy na sali)

Tak, w drugim zdaniu i w przedostatnim zdaniu.

(Senator Jerzy Fedorowicz: Dziękuję bardzo.)

Oraz konsekwentnie, w tymże samym akapicie: „w jego twórczości”. „Jego” powinno być dużą literą, tak samo jak jest w akapicie ostatnim, bo tam jest „Jego” dużą literą w celu docenienia postaci.

I pytanie do pani legislator. Józef Szajna był profesorem. Czy nie należałoby gdzieś tego uwzględnić? Tytułatura jest chyba ważna, na ogół używamy jej wobec postaci: profesor, biskup, ksiądz itd. A więc jest pytanie, czy powinniśmy to uwzględnić wszędzie, konsekwentnie, czy na przykład tylko na początku, czy w tytule, czy w innym miejscu, w którym to najbardziej koresponduje z tekstem.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Ja rozumiem, że pan senator przyjął jako autopoprawkę dopisanie imienia...

(Senator Jerzy Fedorowicz: Moment, moment...)

Imienia nie?

(Senator Jerzy Fedorowicz: ...Ja nie przyjmuję, jeżeli nie było to przygotowane...)

Dobrze.

SENATOR
JERZY FEDOROWICZ

Szanowny Panie Senatorze, ten projekt, jak wszystkie projekty, które ja przygotowuję od lat,

został skonsultowany z zawodowymi – jak to się mówi? – ludźmi pióra. I tak. Sprawa używania czy nie używania imienia „Józef” to jest drobiazg. Możemy przyjąć jedną z tych uwag i przyjmuję je z radością, nie widzę tutaj żadnego problemu. A więc jak pan będzie łaskaw to złożyć, to przejdzie to przez pana przewodniczącego, w jednym tylko przypadku.

W przypadku tak wielkich ludzi nie dodajemy tytułów profesorskich. Nie mówimy „profesor Picasso”, nie mówimy „profesor Salvador Dalí”, nie używa się tego rodzaju tytułów, zwłaszcza że wtedy odbiera się wielkość tego... Samo nazwisko... Do mnie też nikt nie powiedział w poprzedniej kadencji „pan profesor Fedorowicz”, no bo Fedorowicz to jest coś więcej niż profesor, a na przykład Żarynowi cały czas mówiono „pan profesor”, nie wiadomo dlaczego, nie widzę żadnego powodu. Tu wszyscy jesteśmy równi. A więc jeżeli pan jest łaskaw przyjąć moją argumentację, to poproszę o wstawienie tego „Józef Szajna”, jeśli zaś chodzi o „profesor”, to zostawmy to tak, jak jest. O to bym prosił.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Dziękuję.
Czy są jeszcze jakieś głosy?

SENATOR
JERZY CZERWIŃSKI

Dobrze, zgadzam się z tą argumentacją, zostawiamy sprawę tego tytułu profesorskiego. Jest jeszcze to „Jego” dużą literą, żeby było konsekwentnie.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Rozumiem, że zapis dużą literą to naturalna poprawka...

SENATOR
JERZY FEDOROWICZ

Oczywiście, bardzo dziękuję. Ja w ogóle jestem pełen podziwu dla pan senatora, bo odkąd tutaj siedzimy, dwie kadencje, pan tak bardzo

czytelnie i precyzyjnie interpretuje i czyta te wszystkie uchwały. Właśnie na tym polega praca Senatu. Po prostu nie spieramy się. Dziękuję.

PRZEWODNICZĄCY
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

Szanowni Państwo, uwagi zostały przyjęte w formie autopoprawek, dlatego nie ma innych wniosków.

Zgłaszam wniosek o przyjęcie projektu uchwały.

Kto z pań i panów senatorów jest za jego przyjęciem? Proszę o podniesienie ręki.

7 osób na sali za.

Kto jest przeciw?

Nie ma takich głosów na sali.

Kto się wstrzymał?

Nie ma takich głosów na sali.

Proszę o zamknięcie głosowania zdalnego i podanie zbiorczych wyników głosowania.

Pan senator Fedorowicz może być sprawozdawcą, bo uchwała... Czy pan senator wyrazi na to zgodę?

(*Senator Jerzy Fedorowicz: Tak, tak. Dziękuję bardzo.*)

22 głosy za, bez głosów sprzeciwu i bez wstrzymujących się od głosu.

Uchwała została przyjęta.

Stwierdzam, że komisja upoważnia pana senatora Fedorowicza to prezentacji tego projektu uchwały.

Szanowni Państwo, przechodzimy do punktu drugiego porządku posiedzenia: rozważenie wycofania projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej, zawartego w druku nr 549. A dlaczego? Przypomnę, że projekt dotyczył rozszerzenia katalogu przesłanek obligatoryjnego i fakultatywnego zwolnienia członków rodziny...

(*Wypowiedzi w tle nagrania*)

Panu senatorowi Fedorowiczowi gratulujemy.

...Mieszkańca domu pomocy społecznej z odpłatności za jego pobyt w domu.

Komisja Ustawodawcza jako wnioskodawca w tym procesie legislacyjnym została wyprzedzona, przepraszam za takie określenie, bo 17 listopada ub. roku Sejm uchwalił ustawę, którą Senat na posiedzeniu w dniu 16 grudnia przyjął bez poprawek. Ponieważ uchwalona ustawa konsumuje wszystkie rozwiązania zawarte w projekcie, jego dalsze procedowanie formalnie jest

bezzasadne. Stąd składam wniosek o podjęcie uchwały w sprawie wycofania projektu.

W tym miejscu chciałbym bardzo ciepło i bardzo serdecznie podziękować pani senator Lidii Staroń, ponieważ propozycje zawarte w jej projekcie de facto zostały skonsumowane w projekcie rządowym. To pokazuje, że inicjatywa w tym zakresie była potrzebna i zasadna.

Czy pani senator jako przedstawiciel wnioskodawców chce jeszcze coś dodać w tym momencie?

(*Senator Lidia Staroń*: Nie, dziękuję bardzo. Dziękuję.)

Dziękuję.

Czy przedstawicielka Biura Legislacyjnego chce... Pani mecenas też dziękuje.

A więc zarządzam głosowanie.

Kto jest za wycofaniem projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej,

zawartego w druku senackim nr 549? Proszę o podniesienie ręki.

7 osób za.

Kto jest przeciw?

Nie ma takich głosów.

Kto się wstrzymał?

Nie ma takich głosów na sali.

Proszę o zamknięcie możliwości głosowania zdalnego i podanie zbiorczych wyników głosowania.

22 głosy za, bez głosów sprzeciwu i bez wstrzymujących się od głosu.

Stwierdzam, że przyjęliśmy uchwałę w tym zakresie.

Rozumiem, że tym samym wyczerpaliśmy porządek tego posiedzenia.

Kolejne posiedzenie jest o 10.00, czyli za 7 minut. Na razie zarządzam siedmiominutową przerwę.

(*Koniec posiedzenia o godzinie 9 minut 51*)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie:

Centrum Informacyjne Senatu, Dział Wydawniczy